

19. Księga ustaw na zbrodnie, i ciężkie policyjne przestępstwa. – Lwów: Drukiem Pillerowskim, 1804. – 492 s.

20. Księga ustaw na zbrodnie, i ciężkie policyjne przestępstwa. – Kraków: Drukiem Józefa Jerzego Trasslera, 1804. – 477 s.

Марисюк К.Б. Уголовно-правовая политика в сфере имущественных наказаний на украинских землях в составе Австрии (1772–1848 pp.).

Освещаются вопросы имущественных наказаний, закрепленных в австрийском законодательстве 1772–1848 гг. Исследованы их виды и основания применения. Особое внимание уделено проблемам, которые имели место при вызыскании имущественных наказаний того времени.

Ключевые слова: наказание, право, штраф.

Marysyuk K.B. The criminal legal policy in the sphere of property penalties in the Ukrainian lands under Austria (1772–1848 pp.).

The problem of the property penalties set in the Austrian legislation of 1772–1842 is considered in the article. The types of the property penalties and the reasons for their application are investigated. A special attention is paid to the problems of excising the property penalties of that time.

Key words: punishment, law, fine.

Стаття надійшла 18 квітня 2011 р.

УДК 343.21

О.З. Мармура

СИСТЕМА ОЗНАК, ЩО КВАЛІФІКУЮТЬ ЗЛОЧИН В НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Аналізується стан наукового дослідження системи ознак, що кваліфікують злочин, розглядається історичний розвиток теорії системи ознак, що кваліфікують злочин, з'ясовуються та порівнюються позиції різних учених на різних етапах розвитку теорії стосовно правової природи таких ознак, їх втілення в законі, а також їх погляди на подальший розвиток системи.

Ключові слова: ознаки, що кваліфікують злочин; кваліфікований склад злочину; обставини, що обтяжують покарання.

Постановка проблеми. Одним з провідних напрямків кримінально-правової політики є диференціація кримінальної відповідальності. Безумовно, найпоширенішим її видом є диференціація відповідальності шляхом градації типового покарання, а найбільш по-

ширеним засобом – ознаки, що кваліфікують злочин. З використанням таких ознак у чинному Кримінальному кодексі України сконструйовано більше трьохсот кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів злочинів, які представлені майже у двох третинах статей Особливої частини. Звичайно, такий об'єм правового матеріалу висуває потребу у всебічному дослідженні системи ознак, що кваліфікують злочин.

Проблема системи ознак, що кваліфікують злочин тією чи іншою мірою, вже привертала увагу науковців, як результат, були розроблені певні теоретичні положення, висунуті ідеї та пропозиції. Зважаючи на принцип наступності наукового пізнання, дані результати становлять підґрунтя для будь-якого дослідження ознак, що кваліфікують злочин. Відтак дослідження історичного розвитку теорії системи ознак, що кваліфікують злочин, та її сучасного стану, є необхідним для науки кримінального права як узагальнення стану вивченості конкретного кримінально-правового явища, а також як засіб визначення напрямів дослідження даного явища у майбутньому.

Стан дослідження. Незважаючи на те, що наявність у кримінальному законі ознак, які кваліфікують злочин, ніхто не оспорує, дослідження даного правового феномена в українській кримінально-правовій науці практично не проводилися. Деякі початкові дослідження виявляються лише у працях Е. Кісілюка та О.К. Маріна. Ознаки, що кваліфікують злочин, не є предметом опису і в навчальній літературі. Як такі, вони згадуються лише при визначенні понять кваліфікованого та особливо кваліфікованого складів злочину у структурній частині, присвяченій різновидам складу злочину. Натомість досить широко вивчаються окремі ознаки, що кваліфікують злочин, у межах дослідження конкретних складів злочину, а також окремі види таких ознак.

Деяка інша ситуація склалася в Російській Федерації, де теорія ознак, що кваліфікують злочин, зайняла чільне місце у кримінально-правовій доктрині. Зокрема, комплексному дослідженню системи ознак, що кваліфікують злочин, посвячені численні праці російських учених Т.А. Леснієвські-Костаревої та Л.Л. Круглікова. Окремі аспекти даної проблеми вивчалися також А.В. Барковим, А.П. Козловим, Г.А. Крігером, Б.А. Міренським, А.А. Тер-Акоповим, В.І. Ткаченком.

Метою статті є дослідження розвитку теорії системи ознак, що кваліфікують злочин, його періодизація, а також визначення можливих напрямків подальшого дослідження у даній сфері.

Виклад основних положень. Порушення проблематики ознак, що кваліфікують злочин, як системного утворення відбувається у кінці 70-х років ХХ століття. Однак для цього, звичайно, існували певні передумови. І справді, окремі аспекти системи ознак, що кваліфікують злочин, окремі ознаки досліджувалися науковцями значно раніше, починаючи з дореволюційних часів. Дані дослідження одночасно і зумовили потребу у створенні загальної теорії системи ознак, що кваліфікують злочин, і стали відправною точкою її розвитку.

Відтак вищевказані наукові дослідження можна умовно охарактеризувати як окремий етап в історії досліджень системи ознак, що кваліфікують злочин, для якого характерне виникнення необхідності у системному дослідженні явища.

Перші дослідження системи ознак, що кваліфікують злочин висвітлені у працях А.П. Козлова та Л.Л. Круглікова. Для вказаних праць характерне ототожнення правової природи ознак, що кваліфікують злочин, та обставин, які пом'якшують покарання.

Так, Л.Л. Кругліков у праці «Смягчающие и отягчающие обстоятельства в советском уголовном праве», виданій у 1977 році, вказав, що «у кримінальному праві існує два види обставин, які пом'якшують або обтяжують покарання: ті, що фігурують в Особливій частині кримінального закону, належать до ознак складу злочину і впливають на кваліфікацію; і власне обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність, передбачені Загальною частиною кримінального закону» [1, с. 36].

У світлі вказаного автор пояснює, що в Особливій частині кримінального права знаходимо обставини, які, з однієї сторони, настільки суттєво впливають на суспільну небезпеку, що обумовлюють нову санкцію статей, а з іншої сторони, – типові лише для певного виду злочинів; і, навпаки, в Загальній частині містяться такі обставини, які впливають на відповідальність не настільки суттєво, як попередні, однак є типовими для багатьох видів злочинних посягань. При цьому автор виокремлює ще одну групу обставин, які обтяжують покарання, названі ним однойменні обставини, перелічені і в Загальній, і в Особливій частинах кримінального закону [1, с. 37].

Власне обґрунтування єдності правової природи ознак, що кваліфікують злочин, та обставин, які обтяжують покарання, надав А.П. Козлов у своїй статті на тему «Проблема унификации отягчающих обстоятельств, предусмотренных Общей и Особенной частями уголовного законодательства».

Обґрунтовуючи таку єдність, автор посилався на те, що, «перше, обидві групи обставин характеризують або ступінь вираження елемента складу злочину, або ознаки злочину, що знаходяться за межами основного складу злочину; по-друге, обидві групи обставин, як правило, не мають універсального характеру; і по-третє, і ті, і інші обставини, як правило, відносяться не до одного, а до декількох видів злочинів» [2]. Наявність в Особливій частині КК обставин, не передбачених в Загальній частині як такі, що обтяжують покарання, даний автор пояснив через більшу конкретизацію останніх в Особливій частині. Він також зазначає, що необхідно розмежовувати не види обставин, що обтяжують покарання, а види застосування таких обставин: тобто їх застосування в одному випадку при призначенні покарання, а в іншому – при кваліфікації злочину. Посилаючись на єдину правову основу ознак, що кваліфікують злочин, та обставин, які обтяжують покарання, А.П. Козлов висвітлює ідею уніфікації цих двох груп обставин, що кваліфікують злочин, і обставин, які обтяжують покарання, та зведення їх в єдиний перелік у Загальній частині кримінального закону [2].

Згадані наукові дослідження умовно можна виокремити у наступний етап дослідження теорії системи ознак, що кваліфікують злочин. Підставою виокремлення даного періоду, на нашу думку, є отождолення правової природи системи ознак, що кваліфікують злочин, та обставин, що обтяжують чи пом'якшують покарання (А.П. Козлов говорить лише про обставини, які обтяжують покарання) як притаманну рису обох проаналізованих досліджень.

Третім етапом дослідження системи ознак, що кваліфікують злочин, вважаємо період із середини 80-х років минулого століття донині. Цей етап насамперед характеризується значною зацікавленістю до вказаної проблеми. Найбільш фундаментально теорія ознак, що кваліфікують злочин, подана у численних наукових працях Т.А. Леснієвські-Костаревої та Л.Л. Круглікова.

Визначальною особливістю даного етапу є трактування ознак, що кваліфікують злочин, як явищ специфічної правової природи, відмінної від обставин, які обтяжують чи пом'якшують покарання.

Зачатки такого трактування з'являються вже у праці Л.Л. Круглікова, присвяченій обставинам, що обтяжують та пом'якшують покарання, виданій у 1985 році, де у певних суперечностях власне і простежується еволюція думки. Так, на початку роботи автор зазначає: «застосування до особи, яка вчинила злочин, більш м'яких чи більш суворих заходів забезпечується не тільки шляхом урахування

обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання, про які йдеться в Загальній частині кримінального права, але і за допомогою так званих спеціальних (що кваліфікують злочин) обставин» [3, с. 90]. Таким чином, автор ставить в один ряд обставини, що обтяжують та пом'якшують покарання, і спеціальні обставини, більше того, навіть самою назвою «спеціальні» вказує на єдність їх як діалектичних категорій загального і спеціального. Однак далі в тексті роботи Л.Л. Кругліков доводить розбіжність правової природи вказаних двох груп обставин. Називаючи спільні їх риси, автор пише: «все ж таки, на нашу думку, ні змішувати, ні тим більше ототожнювати порівнювані явища неприпустимо» [3, с. 92]. Обґрунтовуючи дане твердження, Л.Л. Кругліков зазначає, що обставини, які обтяжують та пом'якшують покарання, є засобами суду для призначення справедливого покарання особам, винним у вчиненні злочинів, і за своєю природою дані обставини є невіддільними від процесу індивідуалізації кримінальної відповідальності і покарання. Спеціальні ж обставини, на його думку, входять до складу злочину, тобто є ознаками складу злочину, володіють певною сукупністю рис, притаманних ознакам складу злочину, чим якісно відрізняються від пом'якшуючих та обтяжуючих обставин [3, с. 92–93]. У подальших своїх працях термін «спеціальні обставини» Л.Л. Кругліков не застосовує, слушно замінивши його термінами «обставини, що кваліфікують злочин» та «ознаки, що кваліфікують злочин».

Загалом, починаючи з аналізованої праці, в ознаках, що кваліфікують злочин (за виразом автора, обставинами), автор вбачає подвійну юридичну природу. За його словами, з однієї сторони, обставини, що кваліфікують злочин, входять в сукупність ознак складу злочину, а відтак повинні володіти певним набором рис, які характеризують їх як ознаки складу злочину, завдяки яким вони можуть впливати на кваліфікацію вчиненого; а з іншої, такі обставини є своєрідним додатком до основного складу злочину, оскільки не входять в цю єдино можливу сукупність ознак суспільно небезпечного діяння, яка за кримінальним законом визначає його як злочин, а використовуються для конструювання більше чи менше суспільно небезпечного різновиду діянь і, відповідно, для визначення в законі нових меж караності. Якщо у першому випадку автор вбачає близькість з ознаками складу злочину, то у другому – з обставинами, які пом'якшують та обтяжують відповідальність. Проте визначальним, на думку автора, є зв'язок обставин, що кваліфікують злочин за категорією складу злочи-

ну, оскільки «по-перше, у всіх випадках вони є ознаками складу злочину, і цим якісно відрізняються від обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання, а по-друге, вони є засобом диференціації, а не індивідуалізації покарання, інструментом в руках законодавця, а не судді» [4, с. 4, 5]. Дане положення слугує концептуальною основою у всіх подальших працях автора, присвячених аналізованій проблемі.

Варто звернути увагу на трактування Л.Л. Кругліковим самого терміна «ознаки (обставини), що кваліфікують злочин». Попри існуючу в науковій думці тенденцію до їх трактування як обставин, що підвищують суспільну небезпеку діяння, він, відштовхуючись від того, що обидві групи обставин входять до складу злочину і, таким чином, змінюють кваліфікацію, вважає, що цей термін необхідно використовувати як родове поняття, що охоплює ознаки, які підвищують, і ознаки, що знижують ступінь суспільної небезпеки, оскільки обидві групи призводять до зміни кваліфікації злочину. Термін «що привілеюють» автор вважає невдалим. Ознаки складу злочину, які змінюють кваліфікацію в сторону посилення відповідальності, він пропонує називати «посилюючими ознаками, що кваліфікують злочин», а ознаки протилежної спрямованості – «понижуючими ознаками, що кваліфікують злочин» [4, с. 14–15].

При визначенні правової природи ознак, що кваліфікують злочин, ще далі пішла Т.А. Леснієвські-Костарева. Виходячи з позиції специфіки правової природи ознак, що кваліфікують злочин як ознак складу злочину, вона висловила ідею про формування інституту ознак, що кваліфікують злочин у кримінальному законі, та інституту обставин, що кваліфікують злочин у науці кримінального права. За словами автора, «інститут ознак, що кваліфікують злочин в кримінальному праві відноситься до типу функціональних комплексних інститутів». Своє твердження Т.А. Леснієвські-Костарева обґрунтовує тим, що даний інститут володіє притаманними вказаному типу інститутів ознаками з різним ступенем їх вираження: має самостійний предмет і особливу функцію правового регулювання, володіє юридичною єдністю і законодавчою відособленістю сукупності відповідних норм. При цьому основним системоутворюючим фактором інституту ознак, що кваліфікують злочин, на думку автора, є функція диференціації кримінальної відповідальності шляхом встановлення нових меж типового покарання. Однією з найважливіших умов завершення формування даного інституту автор вбачає у створенні бази інституту в Загальній частині кримінального закону [5].

Стосовно поняття ознак, що кваліфікують злочин, автор дотримується класичної позиції, розуміючи під такими лише ті ознаки, з якими пов'язується посилення кримінальної відповідальності, вживаючи й термін «ознаки, що привілеюють злочин». Як перші, так і другі ознаки даний автор визначає як вказані в законі характерні для частини злочинів відповідного виду істотні обставини, які відображають типовий, значно змінений порівняно із основним складом злочину ступінь суспільної небезпеки вчиненого та особи винного, та такі, що впливають на законодавчу оцінку (кваліфікацію) вчиненого та міру відповідальності [6, с. 230].

Цікаву думку Т.А. Леснієвські-Костарева висловила у праці «Квалифицирующие обстоятельства в уголовном праве (понятие, законодательная регламентация, влияние на дифференциацию ответственности)», виданій у 1993 році. Вона запропонувала винести найбільш загальні обставини, що кваліфікують та привілеюють злочини, в Загальну частину КК, та уніфікувати їх з деякими обставинами, що обтяжують та пом'якшують покарання [7].

Ідея такої уніфікації у світлі вищезазначеного положення про формування інституту ознак, що кваліфікують злочин, на перший погляд, звучить дещо суперечливо – як уніфікація явищ різної правової природи. Однак зазначена ідея, на нашу думку, заслуговує на увагу та подальший розвиток. Під такою уніфікацією автор вбачає об'єднання однойменних обставин на правах обставин, що кваліфікують злочин, із зазначенням в законі ступеня їх впливу на відповідальність. Якщо відкинути поняття «уніфікація» (як зведення чого-небудь до єдиної основи), дане твердження можна трансформувати в ідею створення у відповідній структурній одиниці (не присвяченій призначенню покарання) переліку деяких обставин, що кваліфікують злочин з відповідним усуненням однойменних обставин із переліків, передбачених у структурній одиниці, присвяченій призначенню покарання.

Окрім ідеї поміщення найбільш поширених ознак, що кваліфікують злочин, у Загальну частину, Т.А. Леснієвські-Костарева також пропонувала закріпити ознаки, що кваліфікують злочини, з єдиним родовим об'єктом в окремих статтях на початку глав Особливої частини КК, а одиничних ознак – у частинах статей Особливої частини КК [5].

Ідею перенесення деяких ознак, що кваліфікують злочин, з Особливої частини кримінального закону у Загальну висловив ще один

російський вчений – В.І. Ткаченко. Він, фактично ототожнюючи за сутністю обставини, що обтяжують покарання, та обставини, що кваліфікують злочин, запропонував подати у Загальній частині Кримінального кодексу перелік обставин, що обтяжують покарання, які стосуються злочину (повторність, тяжкі наслідки, особлива жорстокість та інші), із вказівкою на посилення покарання (на думку автора, до трьох разів).

При цьому він визнає неправомірним використання як ознак, що кваліфікують злочин, обставин, які стосуються особи; перелік таких обставин він запропонував передбачити окремо, із зазначенням необхідності їх урахування при призначенні покарання в межах санкції статті [8].

В даний період розвитку теорії ознак, що кваліфікують злочин, попри визнання диференціації кримінальної відповідальності шляхом використання таких ознак пріоритетним напрямком кримінально-правової політики більшістю вчених, у науковій літературі була висвітлена також і кардинально протилежна думка. Так, необхідною вважав російський учений А.А. Тер-Акопов відмову від кваліфікованих складів злочинів та «обставин, що кваліфікують злочин». Напрямок кримінально-правової політики на їх використання вважав «безвихідним шляхом» розвитку кримінального законодавства, оскільки «перелік таких обставин є безмежним, і ними можуть бути в кожному випадку різні ситуації, які використовуються злочинцем для досягнення своїх цілей».

Іншим аргументом проти використання ознак, що кваліфікують злочин, автор назвав неможливість визначення їх співмірності при конструюванні кваліфікованих складів злочинів [9].

Незважаючи на протилежні погляди і підходи, теорія системи ознак, що кваліфікують злочин, містить ряд загальноприйнятих положень. До таких можна віднести:

1) ознаки, що кваліфікують злочин, є явищами відмінної від обставин, які обтяжують та пом'якшують покарання, правової природи, яка визначається їх властивістю змінювати кваліфікацію та відповідно межі можливого покарання;

2) ознаки, що кваліфікують злочин, повинні істотно впливати на рівень суспільної небезпеки конкретного злочину, а такий вплив повинен бути безумовним;

3) ознаки, що кваліфікують злочин, не можуть бути характерними для більшості діянь, зафіксованих в основному складі злочину;

4) оціночні поняття як ознаки, що кваліфікують злочин, варто використовувати максимально обережно;

5) ознаки, що кваліфікують злочин, повинні регламентуватися в диспозиції статті, а не в санкції;

6) кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади злочинів повинні бути розміщені за загальним правилом у одній статті Особливої частини кримінального закону;

7) законодавчі конструкції, які використовуються для опису кваліфікованих складів злочинів, повинні бути уніфіковані;

8) індексовані всі ознаки, що кваліфікують злочин і передбачені в диспозиції, повинні бути індексовані.

Висновки. Відтак, досліджуючи розвиток теорії системи ознак, що кваліфікують злочин, ми виокремили три етапи. Кожному з цих етапів притаманні ідеї, які заслуговують на подальший розвиток. На сучасному етапі ознаки, що кваліфікують злочин, сприймаються як явища специфічної правової природи, відмінної від інших кримінально-правових явищ. Однак досі немає єдиного погляду щодо об'єму самого поняття ознаки, що кваліфікує злочин; часто для позначення цього поняття невиправдано використовують інші терміни. Значно розбігаються погляди вчених стосовно концепції реалізації даних ознак у тексті закону.

Напрямами подальшого дослідження системи ознак, що кваліфікують злочин, на нашу думку, можуть бути:

1) дослідження понять «ознаки, що кваліфікують злочин» та «кваліфікований склад злочину», визначення їх змісту та конкретизація об'єму;

2) удосконалення системи критеріїв відбору ознак, що кваліфікують злочин, та правил законодавчої техніки при конструюванні кваліфікованих складів злочинів, їх конкретизація у світлі застосування при подальшому удосконаленні кримінального законодавства України;

3) розвиток ідей про створення бази інституту ознак, що кваліфікують злочин у Загальній частині кримінального закону, та створення загального переліку найбільш поширених таких ознак із передбаченням градації покарання;

4) проведення аналізу чинного Кримінального кодексу України на предмет використання ознак, що кваліфікують злочин; виявлення при цьому закономірностей та недоліків; розроблення пропозицій щодо виправлення вказаних недоліків;

5) дослідження закономірностей розвитку системи ознак, що кваліфікують злочин у минулому, і прогнозування на цій основі її подальшого розвитку;

6) дослідження системи ознак, що кваліфікують злочин, у кримінальних законодавствах інших держав.

1. Кругликов Л.Л. Смягчающие и отягчающие обстоятельства в советском уголовном праве: учебное пособие / Л.Л. Кругликов. – Ярославль: Ярославский государственный университет, 1977. – 83 с.

2. Козлов А.П. Проблема унификации отягчающих обстоятельств, предусмотренных Общей и Особенной частями уголовного закона / А.П. Козлов // Вестник Московского университета. Серия «Право». – 1977. – № 3. – С. 81–85.

3. Кругликов Л.Л. Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве (Вопросы теории) / Л.Л. Кругликов. – Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 1985. – 164 с.

4. Кругликов Л.Л. Квалифицирующие обстоятельства: понятие, виды, влияние на квалификацию преступления / Л.Л. Кругликов, В.Н. Савинов. – Ярославль: Ярославский гос. ун-т, 1989. – 88 с.

5. Костарева Т.А. Становление института квалифицирующих признаков в уголовном законе / Т.А. Костарева // Тенденции развития уголовного законодательства и уголовно-правовой теории: научная конференция, 27–28 января 1994 г.: тезисы докладов. – М., 1994. – С. 71–72.

6. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика / Т.А. Лесниевски-Костарева. – М.: НОРМА, 2000. – 400 с.

7. Игнатов А.Н.. Рецензия на книгу: Костарева Т.А. Квалифицирующие обстоятельства в уголовном праве (понятие, законодательная регламентация, влияние на дифференциацию ответственности) / А.Н. Игнатов // Правоведение. – 1995. – № 2. – С. 129–130.

8. Ткаченко В.И. К проекту Уголовного кодекса РФ / В.И. Ткаченко // Тенденции развития уголовного законодательства и уголовно-правовой теории: научная конференция, 27–28 января 1994 г.: тезисы докладов. – М., 1994. – С. 50–52.

9. Тер-Акопов А.А. Защита личности – принцип уголовного закона / А.А. Тер-Акопов // Тенденции развития уголовного законодательства и уголовно-правовой теории: научная конференция, 27–28 января 1994 г.: тезисы докладов. – М., 1994. – С. 52–54.

Мармура О.З. Система квалифицирующих признаков в науке уголовного права.

Анализируется состояние научного исследования системы квалифицирующих признаков, рассматривается историческое развитие теории систе-

мы квалифицирующих признаков, выясняются и сравниваются позиции разных ученых на разных этапах развития теории относительно правовой природы квалифицирующих признаков, их воплощения в законе, а также их взгляды на последующее развитие системы.

Ключевые слова: квалифицирующие признаки; квалифицированный состав преступления;отягчающие обстоятельства.

Marmura O.Z. The system of features qualifying the crime in the Criminal Law.

The state of the scientific research of the system of features qualifying the crime is analyzed. The historical development of the features system theory qualifying the crime is considered. The positions of various scientists on different stages of the theory development, the legal nature of the features qualifying the crime, and their realization in law, and also the views of scientists on the future development of the system are learned and compared.

Key words: features qualifying the crime; qualified corpus delicti; aggravating circumstances.

Стаття надійшла 31 січня 2011 р.

УДК: 347.73

Л.П. Скалозуб, В.І. Василичук

**ПРИЧИНИ І УМОВИ,
ЯКІ СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ
У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ,
ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ**

Проаналізовано причини та умови, які сприяють вчиненню злочинів у бюджетній сфері, а також запропоновано деякі шляхи щодо їх усунення.

Ключові слова: бюджет, причини, умови, особа, оперативні підрозділи, ДСБЕЗ.

Постановка проблеми. За останні роки простежується системний підхід до складної проблеми причин злочинів у бюджетній сфері і комплексний характер її дослідження.

Виявлення причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, є одним із обов'язків оперативних підрозділів, передбачених статтею 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також іншими нормативно-правовими актами [1].